

κρατίας περί τὸ ἓν ἑκατομμύριον ¹, ὁ δὲ πολιτισμὸς τὸ τότε δὲν διεκόπη ὅλως ².

Ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων ἡ Κρήτη παρίστησι θέαμα ἀνάλογον τοῦ ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις. Λίαν πρωτῆμος βλέπομεν Σόρβολον τὸν Κρήτα (1439) ἐκτελοῦντα τεράστια μηχανικῆς ἔργα, καὶ καθιστάντα τὸν στόλον τῆς Ἐνετίας πλεῦσαι διὰ τῆς ἠπείρου διὰ μέσου ὑψηλῶν ὀρέων καὶ ποταμῶν ἐπὶ μίλια διακόσια ³, ὡς μετὰ μίαν ἑκατοντ. τὸν Κεφαλλῆνα Ἰωάννην Φωκᾶν, τολμῆρὸν θαλασσοπόρον, ἀνκαλύπτοντα νέας θαλάσσας καὶ πρὸ αὐτοῦ ἄγνωστα ἀκρωτήρια ⁴. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν εὕρεσιν (1440) τῆς τυπογραφίας, κατὰ τὴν ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' ἑκατ. Κρήτες τυπογράφοι καὶ ἑπτανήσιοι, ὡς Ἀλέξανδρος Γεωργίου, Ζαχαρίας ὁ Καλλιέργης, Κρήτες, Νικόλαος ὁ Σοφιανὸς, Κερκυραῖος ⁵, καὶ ἄλλοι ἡμιλλῶντο πρὸς τοὺς Ἄλδους ἐν Ἐνετία καὶ Ρώμῃ ⁶. Κρήτες δὲ, ἑπτανήσιοι καὶ ἕτεροι Ἕλληνας ἐτίμησαν ἱκανὰς ἑδρας τῶν Ἰταλικῶν Πανεπιστημίων καὶ ἐφευρέσεις ἀξιολόγους ἐποιήσαντο.

Ἡ Κρήτη κατὰ τὴν ΙΕ', ΙΣΤ', ΙΖ' ἑκατ. παρήγαγε τοὺς ἐπιφανεστέρους ἄνδρας ἐπὶ τε παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἀξιώμασι· διότι εὐθὺς μετὰ τὴν τοῦ Βυζαντίου ἄλωσιν (καὶ πρὸ ταύτης) εἰς Κρήτην ἀσφάλειαν ζητοῦντες κατέφυγον πολλοὶ τῶν εὐπατριδῶν τῆς ΚΠόλεως, ὅπου εὗρον οὐ μόνον ἄσυλον, ἀλλὰ καὶ ἀνεξίθρησκείαν ⁷. Ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην (1453)

Mediterranée. » Πρὸλ. Κ. Παπαρῤῥηγοπούλου Ἱστορ. τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους, ἐν Ἀθήναις, 1853 σελ. 110.

(1) Brockhaus, Conversations-Lexicon (11 ἔκδ.). Τόμ. Δ', 96.

(2) Μ. Ῥενιέρη Κύριλλος ὁ Λούκαρις κτλ. σελ. 2. Σ. Ζαμπελίου Ἱστορικὰ σκηνογραφῆματα Κρήτης ἐν Πανδ. ΙΑ', 2— Κ. Παπαρῤῥηγοπούλου Παναγιώτης ὁ Νικουσίης ἐν Πανδ. ΙΑ', 121—179.

(3) Ἑλληνομνημ. Β', 91—.

(4) Α. Μαζαράκη Βιογραφ. Κεφαλλ. σελ 14. Βρετοῦ Α', ζ', ἡ.

(5) Ὅρα κατωτέρω τὰ περὶ Τυπογραφείων.

(6) Encyclopédie F. Didot ἐν λ. Typographie Τόμ. ΚΣΤ', σελ. 633.

(7) Μ. Ῥενιέρη Κύριλλος ὁ Λούκαρις κτλ. σελ. 2— Μ. Βερνάρδου Ἱστορία τῆς Κρήτης, ἐν Ἀθήναις 1846. σελ. 116.

